

УДК 37.091.12.011.3-051:811.161.2

Світлана РОМАНЮК

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та методики початкової освіти, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, вул. Рівненська, м. Чернівці, Україна, 58000

ORCID: [0000-0002-9905-8880](https://orcid.org/0000-0002-9905-8880)

Бібліографічний опис статті: Романюк С. (2023). Активні методи у лінгводидактичній підготовці учителя Нової української школи *Acta Paedagogica Volynienses*, 2, DOI: <https://doi.org/10.32782/apv/2023.2.12>

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ЛІНГВОДИДАКТИЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ УЧИТЕЛЯ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Анотація: У статті на основі науково-методичної літератури акцентовано увагу на важливості використання активних методів навчання у лінгводидактичній підготовці майбутніх учителів початкової школи. Встановлено, що поняття «методи активного навчання мови» поширюється на досить велику групу прийомів і способів проведення теоретичних і практичних занять, серед яких аналіз конкретних ситуацій, рішення проблемних задач, евристична бесіда, метод лабіринту, розігрування ролей, драматизація, дидактична і ділова гра тощо.

Доведено, що в освітньому процесі активні методи навчання спонукають до активної розумової й практичної діяльності майбутніх педагогів в процесі оволодіння матеріалом, сприяють розвитку їх творчих здібностей, пізнавальної активності й самостійності, оволодінню навичками професійної майстерності. Аргументовано, що застосування активних методів навчання допомагає зробити освітній процес не тільки цікавим для майбутніх педагогів, а й результативним. Практичний досвід роботи у ЗВО засвідчує, що вміле використання активних методів навчання під час опанування лінгводидактичних дисциплін на спеціальності «Початкова освіта» забезпечує

належна мотивацію у студентів до вивчення української мови та методики її навчання, створює ситуацію успіху в опануванні мовно-мовленнєвим матеріалом. У практичній діяльності зарекомендувала себе, як успішна, лекція-візуалізація, під час якої студент має змогу встановити відповідні взаємозв'язки між поняттями, концепціями, підходами до визначення сутності лінгвістичних понять та їх особливостей, особливостями впровадження виучуваного матеріалу в освітній процес початкової школи.

Набули поширення інтерактивні методи навчання, як робота в парах, робота в малих групах, «гарячий стілець», мікрофон, методика незакінчених речень, мозковий штурм, тощо.

Особливий інтерес у студентів викликають ділові ігри, такі як «Мовний хокей», «Мовний лексикон». «Педагогічна суперечка», «Подорож», «Знавці мови», що дають можливість змоделювати процес навчання української мови в початковій школі та набути навичок професійного спілкування з молодшими школярами.

Метою публікації є виокремлення особливостей реалізації активних методів у мовно-мовленнєвій підготовці студентів спеціальності «Початкове навчання».

Перспективами подальших досліджень є виокремлення психолого-педагогічних умов реалізації активних методів навчання у лінгводидактичній освіті майбутніх учителів початкової школи, проблем підготовки студентів до комунікативно спрямованих технологій навчання української мови.

Ключові слова: лінгводидактика, активні методи, комунікативна компетентність, мовна культура, мовлення, орфографічна грамотність, мовний хокей, лабіринт, педагогічна суперечка.

Svitlana ROMANIUK

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy and Methods of Primary Education, Yurii Fedkovych Chernivtsi National University, Rivne Street, 14, Chernivtsi, Ukraine, 58000

ORCID: [0000-0002-9905-8880](https://orcid.org/0000-0002-9905-8880)

To cite this article: Romaniuk S. (2023) Active teaching methods in linguo didactic preparation of the teacher of the new Ukrainian school. *Acta Paedagogica Volynienses*, 2, 3–8, doi:

ACTIVE TEACHING METHODS IN LINGUO DIDACTIC PREPARATION OF THE TEACHER OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

***Abstract:** The article, based on scientific and methodical literature, focuses on the importance of using active learning methods in the linguistic and didactic training of future primary school teachers. It has been established that the concept of "methods of active language learning" extends to a large group of techniques and methods of conducting theoretical and practical classes, including analysis of specific situations, problem solving, heuristic discussion, the labyrinth method, role playing, dramatization, didactic and business game, etc.*

It has been proven that in the educational process, active teaching methods encourage the active mental and practical activity of future teachers in the process of mastering the material, contribute to the development of their creative abilities, cognitive activity and independence, mastery of professional skills. It is argued that the use of active learning methods helps to make the educational process not only interesting for future teachers, but also effective. The practical experience of work at the ZVO proves that the skillful use of active learning methods during the mastery of linguistic didactic disciplines in the specialty "Primary Education" ensures the proper motivation of students to study the Ukrainian language and its teaching methods, creates a situation of success in mastering language and speech material. In practical activity, a lecture-visualization has proven itself to be successful, during which the student is able to establish appropriate relationships between concepts, concepts, approaches to determining the essence of linguistic concepts and their features, features of the introduction of the studied material into the educational process of primary school.

Interactive teaching methods, such as work in pairs, work in small groups, «hot chair», microphone, method of unfinished sentences, brainstorming etc.

Business games such as «Language hockey» and «Language lexicon» are of particular interest to students. «Pedagogical dispute», «Travel», «Language experts», which provide an opportunity to simulate the process of learning the Ukrainian language in primary school and to acquire professional communication skills with younger students.

The purpose of the publication is to highlight the features of the implementation of active methods in the speech and language training of students majoring in "Primary Education".

Prospects for further research are the identification of psychological and pedagogical conditions for the implementation of active learning methods in language-didactic education of future primary school teachers, problems of preparing students for communicatively oriented technologies of Ukrainian language learning.

Keywords: *linguo didactics, active methods, communicative competence, language culture, speech, spelling literacy, language hockey, labyrinth, pedagogical dispute.*

Актуальність проблеми. Модернізаційні процеси в освітній галузі України, започатковані проголошенням її державної незалежності, значно активізувалися після прийняття Закону України «Про вищу освіту» (2016) та Концепції «Нова українська школа» (2017). Практична реалізація положень зазначених нормативно-правових документів вимагає насамперед докорінного оновлення системи вищої освіти, яка повинна забезпечити якісну підготовку педагогічних кадрів нового типу, особливо для сучасної початкової школи. Адже саме від їх професійних якостей, духовно-маральних цінностей залежить удосконалення змісту навчання зорієнтованого на формування ключових життєво важливих компетентностей учнів, їх активної громадянської позиції, здатності до саморозвитку та самоутвердження в складних суспільних реаліях

сьогодення. Забезпечувати підготовку таких фахівців покликані заклади вищої освіти, що, відповідно, актуалізує пошук оптимальних форм і ефективних засобів організації цього процесу, створення необхідних умов для становлення й самореалізації особистості майбутнього вчителя.

У контексті сучасної педагогічної парадигми та євроінтеграційних змін, інноваційних стратегій реформування системи освіти надзвичайно важливого значення набуває формування фахового мовлення вчителів початкових класів, підвищення їх загальної мовленнєвої культури, комунікативної компетентності, як однієї з провідних складових професійної майстерності. Такий підхід зумовлений передусім тим, що вони першими в системі шкільної освіти долучаються до виховання громадянина Української держави, сприяють розвитку його морально-етичних, естетичних цінностей, допомагають пізнати навколишній світ, формують національно мовну особистість молодшого школяра. Професійна компетентність має формуватися у процесі навчання і містити знання, вміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості, її здатність здійснювати спілкування рідною/державною мовою в різних видах мовленнєвої діяльності відповідно до поставлених мовленнєвих завдань, розуміти, інформувати і створювати зв'язні висловлювання. Ці вміння і навички формуються в першу чергу під час вивчення лінгвістичних і лінгводидактичних дисциплін.

Аналіз освітянської практики і наш власний досвід науково-педагогічної праці у вищій школі переконують, що в цьому процесі ефективним засобом досягнення освітніх цілей є активні методи навчання, оскільки вони спонукають до активної розумової й практичної діяльності в процесі оволодіння матеріалом, коли високу активність проявляє не лише викладач, а й студенти. Їх застосування в освітньому процесі сприяє розвитку творчих здібностей, пізнавальної активності й самостійності майбутніх педагогів; оволодінню навичками професійної майстерності в усіх її видах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ґрунтовний аналіз наукової літератури засвідчує, що суть методу, місце його в сучасній вищій освіти,

ментальні й організаційні передумови використання описують зарубіжні й вітчизняні дослідники (Джонні Д. Стілл, Кертіс С. Мередит, Чарлз Темпл, Стотт Уолтер, Бутенко І., Паламар Л., Пометун О., Савченко О., Л. Хоружа. та ін.). Спробу диференціювати методи на активні й пасивні зробив Г. Ващенко. Учений доводив, що за пасивних методів «учень є тільки об'єкт педагогічного впливу вчителя», а за активних – «учень є і суб'єкт педагогічного процесу, тобто він не тільки сприймає те, що подає йому учитель але й сам організовує свою роботу [Vashchenko, 1997, pp.187-188].

Заслужують на увагу міркування О. Пометун щодо розвитку методів навчання на активні й інтерактивні. Зокрема, дослідниця актуалізує проблему методів навчання крізь призму компетентнісного підходу: «У свідомість українських вчителів поступово через публікації останнього часу й через систему додаткової освіти закладається думка, що саме активні методи навчання створюють необхідні умови як для становлення й розвитку компетентностей учнів, так і для розвитку й виховання активних громадян з відповідною системою цінностей» [Pometun, 2004, pp. 10].

І все ж, необхідно зазначити, що проблема розроблення й упровадження активних методів навчання хоча й досліджується багатьма вченими, проте застосування їх у професійній підготовці майбутніх учителів початкових класів під час вивчення лінгводидактичних дисциплін не знайшла належного висвітлення у сучасній науковій літературі.

Метою дослідження є виокремлення особливостей реалізації активних методів у мовно-мовленнєвій підготовці студентів спеціальності «Початкове навчання».

Виклад основного матеріалу дослідження. Вважаємо за необхідне насамперед наголосити, що в останні роки розуміння поняття «активні методи навчання» значно розширилося й розуміється як сукупність сучасних форм і методів навчання, що протиставляються традиційним формам навчальної діяльності. Одні автори під активними методами навчання розуміють якісну сторону їх і називають їх «ефективними», інші намагаються посилити кількісні

параметри навчання й говорять про «інтенсивні методи», треті оперують назвою «інтерактивні методи».

Сучасні дослідники аргументовано стверджують, що активні методи навчання дають можливість розв'язати низку навчально-організаційних завдань:

- забезпечити своєчасне поетапне формування у здобувачів освіти відповідних умінь і навичок;
- залучати до активної участі в освітньому процесі усіх без винятку студентів;
- здійснювати неперервний контроль за процесом та якістю засвоєння навчального матеріалу.

Застосування активних методів навчання допомагає зробити освітній процес не тільки цікавим для майбутніх педагогів, а й результативним. Водночас підвищується рівень їх пізнавальної активності, формується здатність до прийняття творчих нестандартних рішень в опануванні лінгвістичних знань і використанні їх у практичній діяльності.

Крім того, активні методи навчання уможливають формування:

- здатності адаптуватись у групах, зрозуміло та впевнено висловлювати свої думки, формулювати та висувати ідеї, проекти;
- уміння встановлювати особистісні контакти, обмінюватись інформацією, ефективно керувати діяльнісним процесом і часом;
- готовність брати на себе відповідальність за діяльність групи, приймати нестандартні рішення [Halaievska, 2016, pp.18].

Досвід багаторічної участі в підготовці майбутніх учителів початкової школи на кафедрі педагогіки та методики початкової освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича переконує, що система освіти має забезпечувати організацію цього процесу з урахуванням сучасних досягнень науки, педагогічної теорії, соціальної практики, варіативність навчальних програм, індивідуалізацію навчання і виховання. В умовах гуманізації освіти особливої уваги потребує розробка та впровадження таких

форм і методів навчальної роботи, які сприяють становленню висококваліфікованих спеціалістів. Однією з важливих умов успішного навчання рідної / державної мови є практичне оволодіння нею з метою якісної підготовки майбутніх учителів початкової школи до професійно-педагогічної діяльності. Особливе місце у вирішенні цього завдання належить роботі з формування мовно-мовленнєвої компетентності фахівця даного профілю.

Згідно з освітньою програмою підготовки здобувачів першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти майбутнього вчителя початкової школи, критеріями мовно-мовленнєвої компетентності є: теоретичні знання української/рідної мови, інших мов, практичні вміння (гностичні, проектувальні, конструктивні, організаторські, комунікативні) та навички їх застосування як складової культури мовної особистості сучасного вчителя.

Саме тому надзвичайно актуальним для формування лінгвістичної компетентності майбутнього педагога початкової школи є: 1) сприяння посиленню інтересу до вивчення мов; 2) обумовленість вибору методів навчання специфікою кафедри (кафедра педагогіки та методики початкової освіти), характером предметів, призначенням, метою і завданнями навчального закладу; 3) залежність форми навчання, видів його контролю від змісту навчального матеріалу; 4) перевага таких методів особистісно-орієнтованого навчання, які активізують розвиток розумової і розмірковувальної діяльності студентів, їхню самодіяльність, роботу всієї академічної групи в цілому, гарантують свідоме, систематичне сприйняття і міцне засвоєння знань; 5) ефективне поєднання методів навчання у викладанні мовних дисциплін, забезпечення єдності формальних і матеріальних моментів, тобто відповідність змісту навчального матеріалу формам його викладу; 6) постійна планомірна робота над підвищенням мовної та мовленнєвої культури студентів, їхньої орфографічної та пунктуаційної грамотності; 7) упровадження інноваційних практико орієнтованих інтегративних технологій, які спрямовані на досягнення кінцевого результату — підвищення рівня знань як основної умови набуття

лінгвістичної компетентності [Mamchuch, 2011, pp. 155].

Оскільки мовний і мовленнєвий компоненти є головною ланкою у практичній діяльності вчителя початкової школи, виникає потреба в удосконаленні структури і методів його професійної підготовки як на рівні визначення структури і змісту знань з мови, так і на рівні проведення таких експериментальних досліджень, які підтверджуються позитивними результатами. Основна мета вивчення мови – комунікативність, вільне, вміле користування нею в усіх сферах життя, особливо у професійній педагогічній діяльності. Саме комунікативний метод орієнтує учнів на збудження потреби у нових словах і нових знаннях, отже, активізує пізнавальну діяльність, сприяє пошуку незвичних, оригінальних форм її розвитку [Mamchuch, 2011, pp. 155].

Майбутній учитель початкової школи, який прагне оволодіти теоретичними знаннями, практично підкріпити їх певним досвідом, досягає цього, якщо глибоко засвоює лінгвістичні та дінгводидактичні дисципліни.

Згідно навчального плану спеціальності «Початкова освіта», на кафедрі педагогіки та методики початкової освіти такими курсами є: «Методика навчання мовно-літературної освітньої галузі (української мови)» (2 курс); «Розвиток зв'язного мовлення молодших школярів» (2 курс); «Методика вивчення літературознавчої пропедевтики» (2 курс), «Педагогічна риторика» (3 курс), «Тренінг педагогічного спілкування вчителя» (4 курс), «Культура фахового мовлення вчителя» (4 курс), «Нові підходи до навчання мовно-літературної освітньої галузі у початковій школі» (5 курс).

Провідними формами освітнього процесу у викладанні даних дисциплін стали лекційні, практично-семінарські заняття, захисти пропонованих проектів, проведення лінгвістичних «круглих столів», дискусій, рольових і сюжетних ігор, тренінгів, які сприяють удосконаленню професійного спілкування на задану тему, підвищують інтерес до створення і розв'язання тестових завдань тощо.

Робочими програмами цих дисциплін поряд із традиційними методами навчання передбачено також застосування інноваційних підходів до організації

освітнього процесу та активних методів його забезпечення. Інноваційна перебудова процесу навчання у закладах вищої освіти значною мірою впливає на характер форм, методів і засобів навчання, у тому числі й лекції. Практика підтверджує продуктивність нових її видів: лекції-діалогу, проблемної, інструктивної, узагальнювальної, бінарної, лекції-теоретичного конструювання, лекції-ділової гри. Ефективності названих типів лекцій сприяють такі прийоми: з'ясування ключових питань попередньої лекції, привернення уваги студентів до змісту лекції за допомогою ключових фраз, постановка проблемних запитань і завдань, спільна пошукова діяльність тощо [Holub, 2003, pp. 18-20]. У практиці нашої роботи зарекомендувала себе, як успішна, лекція-візуалізація, під час якої студент має змогу встановити відповідні взаємозв'язки між поняттями, концепціями, підходами до визначення сутності лінгвістичних понять та їх особливостей, особливостями впровадження виучуваного матеріалу в освітній процес початкової школи.

Під час лекційних та семінарських занять з мовних дисциплін нами широко використовуються технологія співробітництва, елементи особистісно орієнтованої технології та технології розвивального навчання. Набули поширення в нашій практиці й такі інтерактивні методи навчання, як робота в парах, робота в малих групах, «гарячий стілець», мікрофон, методика незакінчених речень, мозковий штурм та ін. Так, групі «Авторська лабораторія» (3-4 чол.) даються завдання: доповнити авторський текст, написати свою версію твору на задану тему, зробити власний портрет-опис героя тощо. Такий підхід розвиває творче мислення студентів, естетичний смак, художній стиль мовлення. Члени групи «Пошук мемуарів» (2-3 чол.) розшукують і наводять мемуарні свідчення самого автора або думки про нього відомих діячів. Використання на семінарсько-практичних заняттях таких матеріалів зацікавлює студентів, допомагає їм правильно трактувати певні дискусійні питання, логічно узагальнювати гострі полемічні думки й ситуації. «Експертна група» (3-4 чол.) здійснює контроль за регламентом, стежить за висловленням оригінальних ідей, розкриттям проблем з теми семінарського заняття,

допомагає об'єктивно оцінити роботу, підбити підсумок заняття.

Важливо зазначити, що в основу взаємодії учасників освітнього процесу нами покладено сучасні технології навчання (інформаційно- комунікаційні (комп'ютерні), ігрові, тренінгові). Інформаційно-комунікаційні (комп'ютерні) технології сьогодні є одним із провідних засобів досягнення конкурентних переваг, тому розгляд, їх ролі та значення на освітньому ринку є доволі актуальним. Зважаємо і на те, що специфіка активізації пізнавальної діяльності студентів у процесі викладання лінгводидактичних дисциплін полягає в тому, що мислення та поведінка студентів примусово активізується, спілкування студентів із викладачем і між собою відбувається на високому рівні мотивації, емоційності та творчості, формування у студентів мовних умінь відбувається в обмежені терміни. Форми активної взаємодії підтримують у студентів творче напруження, діловий азарт, позитивне збудження, емоційність, зацікавленість. Таке навчання нікого не залишає байдужим, значно підвищується мовна культура спілкування, поглиблюється потяг до взаємодії з людьми у різних ситуаціях, активно формуються організаційні навички, удосконалюється мовлення. Мовлення – це інструмент професійної діяльності майбутнього вчителя, за допомогою якого можна розв'язувати професійні завдання:

- складну тему зробити цікавою;
- процес навчання зробити привабливим;
- створити щиру атмосферу в класі;
- встановити контакт з учнями;
- досягти взаєморозуміння з ними;
- сформувати в учнів відчуття емоційної захищеності;
- вселити в учнів віру в себе [Patsyshyn, 2010, pp.108-110].

Активними методами викладання мовних дисциплінами вважаємо методи професійної підготовки, які дають змогу інтенсифікувати процес розуміння, засвоєння, творче застосування мовних знань. їх сутність полягає в тому, що студент отримує необхідні знання шляхом вивчення й аналізу різних джерел

інформації та практичного виконання майбутніх професійних завдань.

У сучасній лінгводидактиці поняття «методи активного навчання мови» поширюється на досить велику групу прийомів і способів проведення теоретичних і практичних занять. Наприклад, це аналіз конкретних ситуацій, рішення проблемних задач, евристична бесіда, метод клініки, метод лабіринту, розігрування ролей, драматизація, дидактична і ділова гра тощо. Вибір методу активного навчання залежить від конкретних завдань навчання, специфіки навчального процесу, підготовки викладача і студентів.

Наводимо для прикладу дидактичні ігри для використання в навчанні лінгводидактичних дисциплін, виокремлені на основі аналізу навчально-методичної літератури та практичного досвіду підготовки майбутніх учителів початкових класів.

- *Мовний хокей.* Група ділиться на дві команди та готують питання один до одною. Починають нападники, а захисники суперників повинні відповідати. Якщо захисник відповідає правильно, то гол відбито, якщо ні, то питання іде до воротаря, а якщо і воротар не відповідає – команді зараховується гол.
- *Мовний лексикон.* Ця гра передбачає декілька етапів: а) заповнення педагогічних кросвордів мінігрупами по черзі; б) «Що? Де? Коли?», де мікрогрупа отримує картку з статтею і має назвати педагогічні терміни, за допомогою яких можна зробити повідомлення на занятті, в) «Бліцтурнір», де треба знати вірне визначення термінів, їх походження.
- *Педагогічна суперечка* – гра, що розвиває вміння відстояти власні погляди стосовно поставленої проблеми на основі дотримання правил ведення дискусії.
- *Подорож* гра, що передбачає фантазійну подорож у різні країни та століття, де треба вірно відтворити дух часу і розуміння проблем, концепцій, напрямів.
- *Знавці мови.* Суть цієї гри полягає у забезпеченні ефективності засвоєння мовних знань на основі змагання.

Досвід переконує, що для забезпечення ефективності застосування дидактичних ігор у системі мовної професійної підготовки майбутніх вчителів необхідними є такі вимоги: позитивні соціальні установки студентів у сфері спілкування; усвідомлення і переживання ними суперечності між досягнутим і професійно необхідним рівнем культури мови; оптимальне співвідношення і взаємозв'язок дидактичних ігор з іншими методами, засобами та формами підготовки студентів до педагогічного спілкування; системний підбір педагогічних ситуацій для програвання, що виступають моделями майбутньої професійної діяльності; дотримання процесуальних аспектів рольових ігор; методично доцільне керівництво з боку викладача.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отже, вибір активних методів навчання допомагає залучати студентів до активної пізнавальної діяльності під час занять, відповідно сприяє самостійному оволодінню вміннями й навичками, пошуку необхідних мовних засобів, шляхів вирішення різноманітних завдань.

Систематичне запровадження цих методів сприятиме розв'язанню багатьох актуальних освітніх завдань, а саме: формування аналітичного мислення, здатності самостійно приймати рішення, почуття відповідальності за власне рішення чи вчинок, стимулюванню активності й ініціативності учнів у навчальному процесі й поза ним. Озвучені міркування не вичерпують окреслених завдань. Перспективами подальших досліджень є виокремлення психолого-педагогічних умов реалізації активних методів навчання у лінгводидактичній освіті майбутніх учителів початкової школи, проблем підготовки студентів до комунікативно спрямованих технологій навчання української мови.

Література:

1. Ващенко Г. Загальні методи навчання: підручник для педагогів. К. : [б.в.], 1997, 410 с.

2. Галаєвська Л. Методи активного навчання української мови в школі (на матеріалі синтаксису й пунктуації). Українська мова і література в школі. К.: Інститут педагогіки НАПН України. 2016, Т.6, С.16-21. с.18
3. Голуб Н. Б. Комунікативно-діяльнісний підхід до вивчення лексикології в школі Освіта Донбасу. 2003, № 1 (96), С. 18–21.
4. Мамчич О. Б. Лінгвістична культура вчителя. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Вип. 95 : III Всеукр. Кулішеві читання з філософії етнокультури, присвяч. пам'яті Сергія Борисовича Кримського «Феноменологія софійності в українській культурі. Запити філософських смислів у мові, мистецтві, літературі». За ред. проф. В.А. Личковаха / Чернігівський національний педагогічний університет імені Т.Г. Шевченка; гол. ред. Носко М.О. – Чернігів: ЧНПУ, 2011. – 228 с. – (Серія: філософські науки). с.155
5. Пометун О.І. Активні й інтерактивні методи навчання: до питання про диференціацію понять. Шлях освіти. 2004, № 3, С. 10 - 15.
6. Яцишин, Н. П. Актуалізація мовленнєвої підготовки вчителів початкової школи в контексті Болонського освітнього процесу (іншомовний аспект). Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки /редкол.: І. О. Смолюк та ін. Луцьк, 2010, № 14 : Педагогічні науки. С. 108-112.

References:

1. Vashchenko H. (1997). *Zahalni metody navchannia: pidruchnyk dlia pedahohiv* [General teaching methods: a textbook for teachers], K.: [b.v.], 410 p.
2. Halaievsk L. (2016). *Metody aktyvnoho navchannia ukrainskoi movy v shkoli (na materiali syntaksysu y punktuatsii)* [Methods of active learning of the Ukrainian language at school (on the material of syntax and punctuation)] *Ukrainska mova i literatura v shkoli*. K.: Instytut pedahohiky NAPN Ukrainy, T.6, p.16-21.

3. Holub N. B. (2003) Komunikatyvno-diiialnisnyi pidkhid do vyvchennia leksykologhii v shkoli Osvita Donbasu [Communicative-active approach to the study of lexicology at the Donbas School of Education], № 1 (96), p. 18–21.
4. Mamchych O. B. (2011). Linhvistychna kultura vchytelia [Linguistic culture of the teacher]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni T.H. Shevchenka* (95): III Vseukr. Kulishevi chytannia z filosofii etnokultury, prysviach. pamiati Serhiia Borysovycha Krymskoho «Fenomenolohiia sofiinosti v ukrainskii kulturi. Zapyty filosofskykh smysliv u movi, mystetstvi, literaturi». Za red. prof. V.A. Lychkovakha / Chernihivskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni T.H. Shevchenka; hol. red. Nosko M.O. – Chernihiv: ChNPU, 228 p. (Serii: filosofski nauky).
5. Pometun O.I. (2004). Aktyvni y interaktyvni metody navchannia: do pytannia pro dyferentsiatsiiu poniat [Active and interactive learning methods: to the question of differentiation of concepts]. *Shliakh osvity*, № 3, p. 10 - 15.
6. Iatsyshyn, N. P. (2010). Aktualizatsiia movlennievoi pidhotovky vchyteliv pochatkovoii shkoly v konteksti Bolonskoho osvitnoho protsesu (inshomovnyi aspekt) [Actualization of speech training of primary school teachers in the context of the Bologna educational process (non-language aspect)]. *Naukovyi visnyk Volynskoho natsionalnoho universytetu im. Lesi Ukrainky* /redkol.: I. O. Smoliuk ta in. Lutsk, № 14. p. 108-112.